

Poul Nyrup Rasmussens kandidattale ved Socialdemokratiets ekstraordinære kongres

Taler

Poul Nyrup Rasmussen
Næstformand for
Socialdemokratiet

Dato

11. april 1992

Sted

Vejle

Det tredje spring

I

Verden er ny

"Forstår du min dreng, alle mennesker kan noget. Der er altid mindst én ting, hver eneste af os er god til. Det gælder bare om at finde ud af, hvad det er".

Sådan sagde havnearbejderen til drengen, da de sammen satte en drage op. Og den begyndte at flyve!

I torsdags meddelte Ritzau, at bøgen er sprunget ud her i Vejle.

Verden er ny!

På 10 år – ja på 5 år – er der sket mere, end nogen af os i vores vildeste fantasi har kunnet forestille os.

Det er som om, vi alle vegne er klar til at rydde op og rydde ud, nyorientere os i 90'erne – så vi er klar til det nye årtusinde. Det gærer og bobler af kraft i os.

Til det tredje spring!

Vort parti – Danmarks store socialdemokrati – er en afgørende kraft i det store nye spring.

Vi står også i dag – i dette øjeblik, på denne kongres – i en helt ny, historisk situation.

Jeg står i en helt ny situation, som jeg heller ikke havde forestillet mig for blot få uger siden.

Alle skal vi tage fat på en ny virkelighed, gribe et nyt liv – forny vort fælles politiske projekt.

Vi har lagt 120 års historie bag os. Og vi har gjort det flot.

Fra det første spring – demokratiets fredelige gennembrud i Danmark – tog vi fat på det næste.

Det andet spring!

Vi skabte et velfærdssamfund, som vi kan være stolte af – ikke alene – men vi gjorde det meste af det hårde arbejde. Og grundlaget var vore idéer, vore grundholdninger: vort menneskesyn og overbevisning om, at hver enkelt har værdi – kan noget og vil noget.

Og hver enkelt dansker ved det godt – inderst inde.

Vor politik har betydet så meget, at mange – med typisk dansk selvironi – siger til sig selv: Der bor en socialdemokrat i enhver dansker!

Men efter de seneste 10 år har mange glemt, hvor de kom fra – og endnu flere er blevet glemt og svigtet.

II

Vi har brug for en ny ledelse

Verden er i skred - og Danmark med. På godt og ondt.

Men hvor skred Danmark hen på de 10 år?

I 80'erne er Danmark "skredet ud" i arbejdsløshed og mangel på tro på os selv.

Danmark er ved at gå i stå.

Derfor er tiden netop nu – her i 1992 – en afgørende periode for Socialdemokratiet, for alle aktive partifæller, der bærer vores parti og for de 1,2 mio. danskere, der har sat deres lid til os.

Her står vi så – boblende og sprudlende af idéer, visioner, mod og handlekraft.

Men samtidig står vi midt i en politisk virkelighed i Folketinget, som bærer præg – af det modsatte!

Et fastlåst politisk billede – de uløste opgaver – fremtiden – alt sammen nødvendiggør det, at vi nu stiller spørgsmål, vi ikke har stillet før – også, og især, til os selv!

Hvorfor sidder den borgerlige regering der stadig? Ikke fordi den er handlekraftig og visionær. Danmark har tværtimod en borgerlig regering, der er nedslidt, idéforladt og handlingslammet. Den giver os hverken svar på arbejdsløshedens bekæmpelse eller håb for en bedre udvikling i 90'erne.

Ikke fordi den er en dygtig administrator. Tamil-sagen, AMBI-sagen, færgesagerne, skattesagerne og mange andre sager – og stribevis af kommissionsdomstole – har sat grundlæggende spørgsmål ved regeringspartiernes retsbevidsthed og embedsførelse.

Ikke fordi, vi ikke har haft fremgang. Tværtimod. Ved folketingsvalget i 1990 opnåede Socialdemokratiet en historisk valgsejr.

Det er heller ikke fordi, vi ikke har kunnet nå resultater. Tværtimod. Socialdemokratiet har stor indflydelse i lovgivningsarbejdet. Det viste vi senest med finansloven for 1992, hvor vi fik fjernet de mørke pletter og igangsat en bedre beskæftigelsesindsats – selvom den langt fra er tilstrækkelig. Vi viste samtidig vor ansvarlighed og regeringsduelighed.

Alligevel bliver regeringen siddende.

En del af forklaringen er, at den har overlevet gennem en helt ny parlamentarisk

praksis – at blive siddende, selv når den kom i mindretal i afgørende lovgivningsspørgsmål.

Men det er ikke hele forklaringen.

Er vi da – efter 10 år – i realiteten kommet et skridt nærmere regeringsansvaret?

Det nøgterne, ærlige svar er desværre: nej!

Hvorfor? Hvordan er det gået til?

Svaret skal vi finde hos os selv!

Det nytter ikke at kaste skylden på andre. Det er ikke vore politiske modstandere, der skaber vores interne problemer. Det er heller ikke pressen, selvom den konstant sætter et kritisk lys på os. Det er nu engang de vilkår, vort parti altid har måttet leve med.

Vi har åbent måttet erkende, at den nuværende ledelse ikke har kunnet skabe den nødvendige ro og stabilitet omkring Socialdemokratiet.

Hvis vi ikke har orden i eget hus, så kan vi heller ikke forvente, at andre partier peger på os som regeringsbærende parti.

Hvis vi ikke kan skabe ro, samarbejde og lede vor egen folketingsgruppe – hvordan skulle vi så kunne lede en ny regering?

Det har været smerteligt at se sandheden i øjnene om partiets og vor egen ledelses situation. Det er, hvad hver enkelt af os har været nødt til at gøre.

Gennem et par måneder har vi drøftet partiets problemer i ledelsen – uden at blive enige. Jeg kunne ikke – og vil ikke – fortsat tage medansvar for, at problemerne ikke kan blive løst.

Problemer løses ikke med taler og besværgelser.

Problemer løses ikke ved at vende ryggen til, benægte deres eksistens eller fortrænge realiteterne.

Problemer løses ikke ved, i solidaritetens og sammenholdets navn, at se bort fra fejl og mangler.

Problemer kan kun løses ved at udvikle et samarbejde, der bygger på gensidig tillid og respekt.

Sådan er det på en arbejdsplads, sådan er det i en organisation. Sådan er det i et politisk parti – og sådan er det i forholdet mellem de politiske partier.

Da Socialdemokratiets forretningsudvalg bad mig om at tilkendegive, om jeg ville stille op til formandsposten, måtte jeg derfor enten sige ja – eller nedlægge mit hverv som næstformand.

Politik er nu engang det, man gør – jeg har valgt at gøre det, jeg føler kunne tjene Socialdemokratiets fremtid bedst og styrke os maksimalt for at kunne komme tilbage til regeringsansvaret.

Det har ikke alene partiet brug for. Danmark har også brug for en ny ledelse.

Det vil få uoverskuelige følger, hvis den borgerlige regering får held til at gennemføre et generationsskifte. Et skifte, som – hvis det lykkes – risikerer at fastlåse Socialdemokratiet i opposition i et endnu længere åremål.

Den risiko må vi samle alle vore kræfter for at modvirke.

Derfor min beslutning.

III

Rettigheder og pligter til alle

Efter 10 år i opposition har de socialdemokratiske idéer, holdninger og visioner fortsat stor opbakning i den danske befolkning.

Dengang, da det hele begyndte, sagde vi – med Louis Pio – stolte og modige: "Ingen rettigheder uden pligter. Ingen pligter uden rettigheder". Dermed indsatte vi fra starten i samfundets opbygning en afgørende grundholdning – en

samfundsmoral – i en omsorg for og tro på hvert enkelt menneske – uanset hvad vi var født til.

Der er ikke stor afstand fra Louis Pio til vore dages socialdemokrati. Men der er en forskel – og det er velfærdssamfundets tryghed for den enkelte, fagbevægelsens og vor egen styrke til forskel.

Vi talte i arbejdsprogrammet fra 1988 om "det nye ansvarssamfund". Det gør vi stadig. Vort folkestyre er jo ikke en ret eller værdi blandt så mange andre. Det er både en ret og en pligt – hvis nogen skulle have glemt det.

De borgerlige partier har ikke monopol på ansvarsbegrebet. De har ovenikøbet misbrugt det til at påføre mennesker, der ikke har skygge af chance for at påvirke egen situation, en helt urimelig skyldfølelse – og nye nederlag.

Omvendt har andre skudt ansvaret fra sig og talt om, at "det er samfundets skyld". Det har bestyrket det enkelte menneskes nederlagsfølelse og anbragt alt for mange i en passiv klient- og patientrolle.

Vort budskab til den enkelte dansker er derimod: Selvom du har tabt en gang, er du aldrig fortabt! Vi vil gennem lovgivning og overenskomster sikre, at du har noget at have din ansvarsfølelse i – reelle valgmuligheder. Vi tror, at netop det kan give dig den selvtillid og tro på dig selv, som er afgørende for, at du kommer i gang igen.

Den omfattende arbejdsløshed er katastrofal i dobbelt forstand. Fordi de samme grupper rammes i længere perioder, når arbejdsløsheden stiger. Og fordi selve arbejdet næsten er det eneste større fællesskab, vi har tilbage, der giver tro på os selv, mod og handlekraft.

Vores historie fortæller os, at de store forandringer og ny evne til at bevæge sig kun klares, hvis vi er forankrede og rodfæstede i os selv – et folk, en egn, en by, en historie. Vi klarer det ikke, hvis vi ikke også indgår i et godt menneskeligt netværk.

Men hvordan klarer vi forandringer i tider, hvor båndene mellem mennesker ikke længere er, hvad de har været?

Det tror jeg kun, vi klarer, hvis politik også handler om, hvordan det er mellem mennesker – om en ny "samfundsmoral" – som jeg tror, vi kan genfinde i vores egen historie om pligter og rettigheder.

Kæden sprang af undervejs for mange under velstandsfremgangen: Staunings oldebørn kunne flytte i parcelhus – men mange har glemt, hvor de kom fra.

På Staunings tid udgjorde de arbejdsløse, de fattige og udstødte tilsammen flertallet. I dag er de blevet et mindretal – den bageste del, der er udenfor.

Og endnu flere i arbejdslivet mangler livskvalitet – og vore ældre livsindhold og anstændige plejeforhold. Unges uddannelses- og jobmuligheder er slet ikke, hvad de har været.

Vi skal genfinde sammenholdet og samarbejdet mellem mennesker og befolkningsgrupper i Danmark.

Hver enkelt skal have mulighed for at tage ansvaret for at råde over sit liv og – på et trygt grundlag – vælge job, uddannelse og fritid – og være sikret en anstændig alderdom.

Derfor må vi også skabe rammer for nye sammenhænge, nye fællesskaber og nye muligheder for at påtage sig et ansvar der, hvor folk lever, bor og arbejder.

Fra det udgangspunkt vil vi frigøre de mange kræfter, der ligger i befolkningen – ved at sprede ansvaret ud – politisk og økonomisk.

Vi skal skabe et samfund, hvor der igen er brug for alle. Vi kan få alle i arbejde igen. Det bliver på en anden måde end før - og det har sin pris. Men vi betaler den gerne.

Som vi ser det, er velfærdssamfundet ikke et trinbræt, men et springbræt – et afsæt for den nye udvikling, der kan give danskerne tro på sig selv igen.

Derfor er Socialdemokratiets opgave nu både at forsvare velfærdssamfundet – og forny det!

IV

Fra idé til hverdag

Det er vores nye krav. Det er vores grundholdninger i den nye tid. Det er vores idé.

Men idéers bærekraft forudsætter, at de kombineres med konkret politik i lovgivning, i kommuner, på arbejdsmarkedet.

Vi taler ikke længere om bedre realløn og privat forbrug, men også:

om miljø, velfærd og vækst - i den rækkefølge

om arbejde og tryghed

om det gode arbejdsliv

om dygtiggørelse, uddannelse, kultur, forskning og erhvervspolitik

om fornyelse af den offentlige og den private sektor - i et nyt, spændende arbejdsliv

om trygge opvækstvilkår for børn og unge, om ordentlige boligvilkår, anstændige levevilkår og omsorg for ældre.

Vi vil hos danskerne genskabe helhed og ansvarsfølelse for vores land og vores velfærd.

Vi vil vinde ny forståelse for, at f.eks. en god plejehjemsplads eller en ordentlig hjemmehjælp for ældre mennesker sættes højere i personlig værdi for hver af os – end værdien af endnu højere privatforbrug.

Derfor er det ikke tilfældigt, at vi på vores ordinære kongres i september skal diskutere og vedtage et nyt arbejdsprogram – og et nyt principprogram.

Sådan må det være. Fordi forandringen er kommet for at blive. Fordi vi – hvis vi vil forandre – også må forny os selv.

I det tredje spring!

V

Åbenhed er vores styrke

Jeg er overbevist om, at netop vi kan løfte den opgave.

Vi er jo i fuld gang med at forny os selv. De seneste 4 uger har vist, at vi har modet til at tage de åbne debatter – også om interne problemer. Vi har turdet gøre op med fortællelser og se virkeligheden i øjnene.

Når sammenholdet på ledelsesholdet er kommet i konflikt med sammenhold og loyalitet over for Socialdemokratiets fremtid – så er jeg ikke i tvivl. Så må hensynet til partiets fremtid gå forud. Det har vi ofte bekræftet hinanden i. Ved kandidatopstillinger til borgmesterposter og kommunalbestyrelsesposter, ved valg af tillidsrepræsentanter i faglige organisationer og på arbejdspladsen.

Socialdemokratiet er jo ikke nogen enkeltpersoners parti – det er alle de tusinde medlemmers parti. Det er vores allesammens parti.

Nogen uden for vort parti har sommetider prøvet at pådutte os, at der findes "pampere" hos os – levebrødspolitikere uden holdninger og idé. Det er helt forkert.

Men hvis vi ikke har modet til – uden at rejse tvivl om hinandens motiver – at afprøve demokratiet, også om den øverste ledelse – så har vi for alvor gjort os sårbare for netop den kritik udefra.

Nu har vi for første gang haft en åben debat om et demokratisk formandsvalg – i folketingsgruppen og i hver eneste partiforening landet over. Ord er blevet sagt – direkte og ligeud. Og det er til tider gået hårdt til.

Men er det ikke langt at foretrække frem for det lukkede "serviet-demokrati" i krogene, vi har hørt om tidligere i vores historie? Jeg er overbevist om, at det vil øge respekten for vort parti, når vi også selv tager demokratiet alvorligt – her i dag på vores kongres.

VI

Vi kan godt i Danmark

Der er så meget, vi i Socialdemokratiet kan og vil i 90'erne. Vi har kræfter og idéer til at skabe grundlag for ny fremgang og tro på os selv i Danmark.

Vi vil generobre håb, helhed og handlekraft for alle i det danske samfund.

Danmark skal ikke lukke sig indad, men åbne sig udad.

Nu har vi jo fået det åbne Europa, vi talte om i midten af 80'erne.

På den måde hænger indenrigspolitik og udenrigspolitik sammen. Lykkes det os at opbygge ny tro på os selv indadtil – så kan vi sammen med de andre nordiske lande også deltage i det europæiske og internationale arbejde udadtil.

Det er ikke alene inden for Danmarks grænser, at vi må have modet til at turde forpligte os over for hinanden. Det gælder også i forhold til andre landes befolkninger – som indvandrere og flygtninge eller som naboer.

Danmark kan faktisk godt igen.

Socialdemokratiet kan vise vejen.

Vejen tilbage til regeringsansvaret skal starte i vores egen folketingsgruppe, blandt vores mange tusinde aktive partifæller – med bred opbakning til Socialdemokratiet fra hele befolkningen.

Det forudsætter god ledelse i vort parti.

Jeg tror egentlig, de fleste af os opfatter en god leder som én, der kan fastholde et overblik, lytte, skabe tillid og tryghed omkring sig. Træffe beslutninger og være parat til at gå i spidsen med de personlige omkostninger, der følger heraf.

Det drejer sig om at lægge en kurs, som man kan samles om uanset rystelser.

Det drejer sig om at formidle et tillidsfuldt samarbejde.

Det drejer sig om at kunne stå i spidsen for visioner og handlekraft.

Om lidt skal hver enkelt af jer – som kongresdelegeret – tage stilling. Det er etepokegørende skridt. I er med til at skrive historie i Socialdemokratiet i dag. Herfra er ingen vej tilbage.

Det mener jeg, vi skal være stolte og bevidste om. For husk blot på én ting: Den nuværende regering får afgjort sin sag i Højsteret – vi afgør også et hovedspørgsmål i dag – på denne kongres – ved et demokratisk valg.

Der er næsten noget symbolsk i denne forskel – mellem dem og os – i mere end én forstand!

Vi skal ikke være optaget af gensidige bekymringer om uro og intern splid. Det bestemmer vi jo selv!

Og vi har besluttet at holde sammen om det socialdemokrati, vi alle holder så meget af – uanset valgets udfald. Det afgørende spørgsmål er derfor: Hvad styrker Socialdemokratiet mest – fra i morgen – og i fremtiden?

Hvad skal der til for igen at få opbakning fra de mange, der i øjeblikket svigter Socialdemokratiet?

Det spørgsmål afgør I om lidt. Politik er det, man gør – jeg har gjort det, jeg kunne ved at stille mit kandidatur til rådighed.

Det anmoder jeg om jeres støtte til.

Valget er jeres!

Jeg ved, I er klar over jeres ansvar.

Dagens vinder skal ikke være nogen enkeltperson – men Socialdemokratiet og Danmark.

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/poul-nyrup-rasmussens-kandidattale-ved-socialdemokratiets-ekstraordinaere-kongres-1992>